

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

1

Cum a luptat primarul Strifundă din Borșa ca Maramureșul istoric să nu fie ocupat de RSS Ucraineană, în 1945¹

Dr. Ionuț ȚENE

Puțini știu că, în martie 1945, Comitetul Central sovietic de la Kiev a pus la cale încorporarea Maramureșului istoric la Ucraina subcarpatică comunistă (R.S.S. Ucraineană). Comuniștii sovietici controlați de ucraineanul Hrușciiov au încurajat acțiunile separatiste ale avocatului rutean Ion Odoviciuc din Sighet pentru a organiza o diversiune: o adunare generală în zonă, care să proclame unirea Maramureșului istoric cu URSS. Trupele maghiare care s-au retras din Maramureș au lăsat un vacuum politic de care au profitat sovieticii, ce blocau reinstaurarea administrației românești și funcționarea Comitetului Național Român.

Situația se agravează foarte mult și în Maramureșul istoric, când un grup de ucrainieni conduși de aventurierul Ion Odoviciuc proclamă la Sighet „unirea Maramureșului cu mama Ucraina Sovietică” și Comitetul Național Român este alungat, instituindu-se un Comitet Popular. Limba română a fost interzisă și, paradoxal, *pengo*-ul unguresc este declarat monedă oficială. Primarul Borșei, legendarul Ștrifundă, adună țărani români revoltați și iau cu asalt „manu militari” orașul Sighet. S-au dat lupte cu morți și răniți.

Românii, repliați în rezistența națională în fața unei ciudate coaliții între comuniștii ruși și foștii hortyști „converțiți sub flamurile FND ului”. Ocazional și temporar, românii au avut și zone de auto administrare (Maramureș, Năsăud, Bistrița), toate aparent limitate la luna ianuarie 1945. Puterea centrală de la București a administrat șase județe (prin Prefecturi și Jandarmerie) și câteva instituții (CFR, Poșta,...) pentru perioade cuprinse între câteva zile și ceva peste o lună, persistența unor entități administrative românești (poștale) după 13 noiembrie 1944 fiind excepțională, dar documentată.

Au existat și excepții. Singurul județ din cele 11 în care administrația militară rusească nu a putut fi instalată este Maramureșul. Orașul Sighet a fost eliberat la data de 17 octombrie 1944 de către Armata 40 Sovietică. În aceeași zi comandantul sovietic a îndrumat pe unii dintre românii care suferiseră persecuții în timpul administrației ungare, să preia administrația locală, „până la venirea autorităților de la București”, fiind organizat un Mare Sfat Național, cu delegați din partea fiecărei comune.

Se constituie cu acea ocazie un Consiliu Național Român (C.N.R.), președinte fiind ales Dr. Ioan Bilțiu Dăncuș (ce primește și delegație de primar al orașului Sighet). C.N.R. va lua măsuri de organizare democratică a întregului județ, sub conducerea prefectului dr. Petru Mihali, și va intra în scurt timp în divergență cu Consiliul Ruteano-Maghiar din Maramureș. La 28 ianuarie 1945 aventurierul Ion Odoviciuc, șeful parchetului în C.N.R., proclama „unirea Maramureșului cu mama Ucraina Sovietică”, iar de a doua zi, 29 ianuarie 1945, administrația locală este preluată de la români de către Comitetul Poporului din Sighet, propus de FND, condus de Odoviciuc ca prefect. Ca urmare primarul Bilțiu fuge și se refugiază la București. Ceilalți români sunt arestați de I. Odoviciuc și duși la Ujgorod (de unde vor fi eliberați de abia în octombrie 1945!). Insurecția comunistă reușise așadar și aici (pe filiera ucraineano-maghiară), chiar dacă nu existau autorități militare sovietice de ocupație.

În 4 februarie 1945, Comitetul Poporului, condus de Odoviciuc, hotărăște eliminarea limbii române ca limbă oficială, înlocuind-o cu ce ucraineană. Se hotărăște dizolvarea Comitetului Național Român. Paradoxal moneda locală rămâne cea a statului maghiar: pengő.

¹ Articol apărut în *Luceafărul* din 20 septembrie 1922

La 5 martie 1945 este semnalat un atac nereușit al românilor din comunele învecinate asupra Sighetului ucrainian, soldat cu morți și răniți. Instalarea administrației românești centrale în Maramureș a avut loc oficial doar la 9 aprilie 1945 (în urma ordinului Mareșalului Stalin). În împrejurările create, Consiliul Național Român a hotărât ținerea unei adunări a românilor la Sighet, pe data de 5 martie 1945. La Borșa, primarul Gavrilă Mihăilă Ștrifundă (reprezenta comuna, împreună cu preotul Eugen Botoș, în Consiliul Național Român) și-a îmbărbătat oamenii să plece în număr mare la Sighet. S-au adunat oameni pe traseu, circa 10.000, din comune. Oamenii lui Ion Odoviuciu, îmbrăcați în uniforme sovietice, au tras în mulțime de pe malul Văii Izei. Au căzut multe victime. Totuși, după această mișcare, sovieticii nu-l mai sprijină pe Odoviuciu, care fuge, după 7 aprilie 1945, în Ucraina. Fostul primar Ștrifundă este arestat de securitate și moare în 1961, în închisoarea Botoșani.

La Conferința administrativă din 17 octombrie 1945, noul prefect al guvernului, Iulian Chitta afirma, pentru a combate zvonurile „alarmante” ce încă circulau cu privire la situația județului: **„Maramureșul a fost încadrat definitiv în statul român, la Patria Mama”**.

Istoriografia comunistă a evitat să vorbească despre încercarea marelui frate „prieten” comunist de a anexa Maramureșul istoric. Nici după 1990 nu s-a făcut mai nimic în amintirea eroiceii lupte de menținere a Maramureșului istoric în granițele țării de către legendarul primar Gavrilă Mihăilă Ștrifundă. Dacă nu ar fi fost acest primar „omul potrivit la locul potrivit” astăzi noi, românii, am fi mers cu pașaport la Sighet și Săpânța. Faptul că autoritățile locale și naționale nu comemorează și nu-l cinstesc pe acest primar patriot, care a salvat de la ocupație o parte din trupul țării, spune multe despre indiferență, uitare și trădare la contemporani.

Despre Borșa e de scris un lucru esențial, care a determinat, în martie 1945, ca Maramureșul Istoric să rămână al României, și nu să fie alipit de R.S.S. Ucraineană, ca parte a U.R.S.S. E păcat că evenimentul acesta nu e asimilat cu mândrie inclusiv de borșeni.

În acea primăvară a anului 1945, Comitetul Central Sovietic a încercat încorporarea Maramureșului la Uniunea Subcarpatică. Jocul acesta politic și murdar s-a gândit la Kiev. Avocatul rutean Ion Odoviuciu din Sighet a fost mandatat să pună la cale o diversiune prin care să se proclame alipirea Maramureșului la Ucraina prin “voința populară”!

Astfel se pornește o morișcă, orchestrată de Kiev, prin care un grup de ucraineni, în frunte cu Odoviuciu, proclamă la Sighet „unirea Maramureșului cu marea Uniune Sovietică”. E alungat Comitetul Național Român, se instituie un Comitet Popular și e interzisă limba română, în timp ce moneda oficială e declarată pengö unguresc.

Primarul Borșei acelor vremuri, Ștrifundă, adună țărani români revoltați și pornesc cu asalt înspre Sighet. La data de 5 martie 1945, primarul de Borșa, Gavrilă Mihăilă Ștrifundă, adună pe traseul spre Sighet circa 10.000 de oameni. Sub focurile de armă ale camarazilor lui Odoviuciu cad nenumărate victime pe traseul Văii Izei.

După această mișcare populară, sovieticii renunță la idee, iar în 7 aprilie 1945, Odoviuciu fuge în Ucraina. Primarul Ștrifundă e arestat de securitate și moare în anul 1961 în închisoarea de la Botoșani.

Am prezentat fragmente din viața unui primar emblematic al Borșei, care ar trebui să fie proclamat erou al Maramureșului Istoric. În antiteză apare actualul primar al Borșei, o figură palidă, de sorginte liberală, ce administrează astăzi un oraș care are o istorie de care nu ține nimeni seamă. Sunt convins că actuala administrație nu va face dreptate celui care în martie 1945 a realizat ca „Maramureșul să rămână definitiv încadrat în statul român, la Patria Mamă”, cum avea să se exprime, la Sighet, în octombrie 1945, noul prefect al guvernului, Iulian Chitta. Timpul mai are răbdare în Borșa, orașul ce trebuie să-și descopere și să-și promoveze adevăratele valori. Gavrilă Mihăilă Ștrifundă este una dintre acestea.

Între 1945-1991, Maramureșul de nord este ocupat de U.R.S.S, ca teritoriu al R.S.S. Ucraineană, iar azi este parte a Ucrainei.